Українська держава понад усе!
Видання Історичного клубу “Холодний Яр”

2013 рік
Серпень
Число 8 (330)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

На світлині Віктора Крука Андрій Мацьків

ВІДНОВЛЕНО ПОХОВАННЯ ВОЇНІВ АРМІЇ УНР

Православне кладовище волосного містечка Будаївки Київського повіту (тепер у складі Боярки) наприкінці 1918-го прийняло на спочинок п’ятьох вояків Армії УНР, а 1919 року – ще одного козака. Могили проіснували недовго. Вже в 1924 році більшовики взялися нищити цвинтар: руйнували пам’ятники, скидали їх до великих ям, могили рівняли із землею. Все ж кілька могил збереглося до наших днів.

Завдяки записам православних священиків, які здійснили таїнство погребіння, вдалося встановити імена загиблих вояків та приблизні місця поховань. Панотці не лише зробили відповідні записи до метричних книг, а й занотували інформацію про військові ранги, походження, дати народження, обставини смерті, час та місце погребіння.

14 листопада 1918 р. розстріляних вояків в останню дорогу провів священик Іоанн Федорович Славінський. Завдяки йому збережено їхні імена: бунчужний 1-ї сотні 1-го Окремого загону Січових стрільців Панкрат Бандура, стрілець 1-ї сотні 1-го Окремого загону Січових стрільців Іван Любченко, стрілець Скорострільної сотні Січових стрільців Пимен Бабич та колишній сердюк Федір Данильченко.

У грудні священик Кирило Радзієвський разом з дияконом Григорієм Гавшичуком поховали ще й сотника Дніпровського полку Армії УНР Михайла Карпекіна. Благодійному фонду “Героїка” вдалося віднайти його біографію серед “листків поляглих”. Із дбайливо заповненої картки на 22 запитання та короткої біографії відновлено життєвий шлях Михайла Карпекіна.

Народився він 1893 року в с. Виблі Чернігівської губернії в родині вчителів Олексія та Параски Карпекіних (Карпєкіних). Коли Михайлові виповнилося 5 років, помер батько. Родина лишилася без засобів для існування. Найстарший брат Михайла, скінчивши міську школу, дістав посаду на залізниці. Начальство, оцінивши його працелюбність та неабиякі здібності, просувало його по службі, відтак він почав матеріально підтримувати родину. Його коштом двоє братів здобули освіту в народній школі. Один з них потрапив на навчання до Київського політехнічного інституту, після закінчення якого вчителював (пізніше він став директором середньої технічної школи в с. Клинцях на Чернігівщині), другий ж вступив до Глухівського учительського інституту. Закінчивши його, вчителював у міській школі в Чернігові, де жила мати з двома доньками – народними вчительками. Саме їхнім коштом Михайло здобув освіту у гімназії. Закінчив її у неповні 16 років зі срібною медаллю. У 1911-му Михайло Карпекін вступив на історично-філологічний факультет Київського університету Святого Володимира. Провчився лише рік. Знаючи як важко братам та сестрам дістаються гроші, вирішив перейти до Ніжинського історично-філологічного інституту, де, як стипендіат, міг перебувати на повному утриманні. Склавши іспит із грецької, Карпекін вступив до інституту. Вчився дуже добре, здобув повагу серед професури. Карпекін не раз повторював: “Не можна лише зорі з неба знімати, а решта все можливо – лише треба енергії і праці”. Навесні 1916 року по закінченні інституту був покликаний до Російської імператорської армії.

Скінчивши військову школу, вирушив на Румунський фронт. Бойовий побратим В. Вальченко згадував: “На війні він не раз викликав подив у своїх колег-старшин як своєю відвагою, так і деякими вчинками. Наприклад, коли котрого зі старшин посилали вести сотню в атаку, і Карпєкін бачив, що старшина боїться, то небіжчик не міг не запропонувати йому своїх послуг заступити його, зрозуміло роблячи це не з приємності, а лише з добрих почувань своєї дивно чутливої душі. Здобув собі небіжчик також пошану й любов підлеглих-козаків, що бачили в ньому не лише начальника, а й старшого брата і порадника”.

Протигетьманське повстання, яке почалося 14 листопада 1918 р., Михайло зустрів на посаді секретаря міністра освіти Петра Холодного. У ніч на 23 листопада Карпекін, уже як командир рою, взяв участь у наступі на Київ. Був спійманий однією з офіцерських дружин, однак врятувався завдяки “студентці-медичці” Світлані Харченко (нареченій Івана Ремболовича. – *Ред.*). Коли Харченко та Карпекін прибули до повстанського штабу, Світлану призначили лікарем до 3-й Січового куреня, а Михайла хотіли лишити при штабі для культурно-освітньої праці. Однак він, “під загрозою трибуналу”, добився скерування на фронт до Осадного корпусу Січових стрільців. Потрапив у 3-й полк Дніпровської козацької дивізії отамана Зеленого, де командував сотнею. Вночі 14 грудня полк наступав через станцію Біличі на Святошине. Карпекін командував облогою будинку школи, де засіли добровольці. Коли вони сказали, що здаються, Михайло як командир перший переступив поріг школи, але був підступно застрелений із браунінга. Через бої його не змогли поховати у столиці, тож і спочив він у Будаївці.

Ці відомості про сотника Михайла Карпекіна залишили його друзі – старшини Армії УНР, викладачі Української господарчої академії у Подєбрадах Леонід Романюк та В. Вальченко.

Поховали на Будаївському православному цвинтарі й галичанина Михайла Ольшанського, 1898 р. нар., козака корпусу Січових стрільців. Він загинув 23 січня 1919 р. у бою з більшовиками. Його тіло довго лежало у снігу біля залізниці, допоки покійника не знайшли селяни. Таїнство погребіння здійснив священик Іоанн Федоров.

На підставі архівних відомостей 6 вересня 2011 р. виконком Боярської міської ради надав дозвіл на відновлення вояцьких поховань. Майже два роки Благодійний фонд “Героїка” збирав кошти, шукав волонтерів для реалізації проекту.

4 червня 2013 р. на старому Боярському кладовищі, що по вул. Зеленій, почалися роботи з відновлення зруйнованих та впорядкування вцілілих могил. Невеличку ділянку землі обнесли металевою огорожею, за якою було встановлено шість петлюрівських хрестів та кілька рядів цивільних пам’ятників. Активісти знайшли за межами цвинтаря яму, до якої комуністи скидали поруйновані надгробки та монументи. Всі пам’ятники витягли на поверхню, реставрували та дбайливо розставили на цвинтарі.

Закінчення на стор. 4

ювілеї і дати
СЕРПЕНЬ

1 серпня 1897 р. народився Сава Яськевич, сотник УГА та Армії УНР, поручник дивізії “Галичина”, голова Союзу українських комбатантів в Австралії.

1 серпня 1913 р. відійшла у засвіти Леся Українка.

1 серпня 1960 р. помер Петро Філоненко, начальник 9-го повстанського району Волинської групи, учасник Другого зимового походу, полковник Армії УНР.

1 серпня 1965 р. помер Михайло Клячко, хорунжий полку Чорних запорожців, лицар Залізного хреста Армії УНР.

2 серпня 1893 р. народився Левко Балицький, командир 1-го куреня полку Чорних запорожців, підполковник Армії УНР.

2 серпня 1919 р. загинув Дмитро Вітовський, головнокомандувач УГА і Військовий міністр ЗУНР.

2 серпня 1941 р. мадяри розстріляли Петра Васкула, сотника УГА, члена Проводу ОУН.

3 серпня 1651 р. польські війська під проводом Яна Радзивілла сплюндрували Київ.

3 серпня 1894 р. народився Мирон Нижанківський, санітарний медик Гуцульської сотні УСС, лікар 1-ї бригади УСС УГА, курінний і полковий лікар дивізії “Галичина”.

4 серпня 1914 р. у Львові створено Союз визволення України.

4 серпня 1968 р. помер Олександр Загродський, командир 2-ї Волинської дивізії, генерал-полковник Армії УНР.

5 серпня 1882 р. народився Петро Будз, начальник оперативного штабу 2-ї Коломийської бригади УГА, полковник Армії УНР, співредактор “Українського Скитальця”, директор Бережанської дівочої гімназії.

5 серпня 1899 р. народився письменник Борис Антоненко-Давидович.

5 серпня 1940 р. помер історик Дмитро Яворницький.

6 серпня 1657 р. (за н. ст.) помер Гетьман України Богдан Хмельницький.

6 серпня 1892 р. народився Михайло Крат, начальник штабу 1-ї Запорозької дивізії, командир 1-ї УД УНА.

6 серпня 1900 р. народився Іван Старченко, козак гарматної сотні полку Чорних запорожців, хорунжий Армії УНР, учасник Першого зимового походу.

6 серпня 1972 р. помер Осип “Юно” Навроцький, чотар УСС, сотник УГА, майор Армії УНР, член Начальної команди УВО, поручник дивізії “Галичина”, головний директор видавництва “Червона калина”, співредактор “Історичного Календаря-Альманаха Червоної Калини”.

6 серпня 1978 р. помер Лев Рудницький, хорунжий УГА і дивізії “Галичина”, член Української вільної академії наук.

7 серпня 1897 р. народився Леонід Мосендз, старшина Армії УНР, письменник, член Легії українських націоналістів.

7 серпня 1977 р. помер Микола Стечишин, підполковник Армії УНР.

8 серпня 1819 р. прийшов у світ Пантелеймон Куліш.

8 серпня 1901 р. народився Павло Шевців, стрілець УГА та дивізії “Галичина”.

8 серпня 1919 р. загинув Дмитро Соколовський, повстанський отаман.

8 серпня 1979 р. помер Михайло Крат, начальник штабу Армії УНР Першого зимового походу, командир 1-ї УД УНА.

9 серпня 1792 р. запорожці висадилися на Кубань.

9 серпня 1849 р. у Північній Буковині скасовано кріпосне право.

10 серпня 1648 р. Богдан Хмельницький розбив поляків під Пилявцями на Поділлі.

10 серпня 1680 р. відійшов у засвіти запорозький кошовий Іван Сірко.

11 серпня 1942 р. помер Кость Лінський, кубанський бандурист.

11 серпня 1964 р. залишив світ Олександр Болдирів, командир Запорозького автопанцерного дивізіону, учасник Першого зимового походу.

12 серпня 1107 р. під Лубнами київські князі розбивають половців.

12 серпня 1890 р. народився Олександр Вишнівський, командир 7-го Синього полку 3-ї Залізної стрілецької дивізії, 3-го кінного полку, учасник Першого зимового походу Армії УНР.

12 серпня 1899 р. народився Любомир Макарушка, поручник УГА, сотник дивізії “Галичина”, майор 1-ї УД УНА , доктор економічних наук, посол польського сейму.

12 серпня 1925 р. помер поет Володимир Самійленко.

14 серпня 1893 р. народився Ілля Бодруг, командант 24-го Коломийського піхотного полку УГА.

14 серпня 1897 р. прийшов у світ Микола Дручків, стрілець УСС та УГА, голова Брустурської “Просвіти”, кооператор.

14 серпня 1922 р. загинув Марко Шляховий, отаман, автор спогадів.

14 серпня 1968 р. помер Данило Лимаренко, організатор Вільного козацтва, повстанський отаман Добровеличківської волості, підполковник Армії УНР.

15 серпня 1649 р. Богдан Хмельницький переміг поляків під Зборовом.

15 серпня 1895 р. народився Матвій Заяць, хорунжий УГА та дивізії “Галичина”, поручник 1-ї УД УНА, благодійник.

16 серпня 1884 р. народився Ісак Мазепа, голова уряду УНР, автор споминів.

17 серпня 1245 р. король Данило Галицький розбив мадярів.

17 серпня 1772 р. Галичину прилучено до Австрії.

17 серпня 1897 р. народився Андріян Марущенко-Богданівський, начальник штабу 2-ї бригади Окремої кінної дивізії Армії УНР, історик.

17 серпня 1962 р. помер Кирило Соловій, учасник Першого зимового походу Армії УНР, лицар Залізного хреста і Військового хреста. Учасник боїв у лавах 1-ї УД УНА.

18 серпня 1881 р. народився Клим Гутковський, командант Гуцульської сотні УСС, редактор часопису “Праця”.

18 серпня 1900 р. народився Євген Пиндус, січовий стрілець, старшина УГА, кооператор, педагог, заступник шефа канцелярії дивізії “Галичина”.

18 серпня 1948 р. у московській катівні загинув Василь Вишиваний (Вільгельм фон Габсбург), австрійський архікнязь, український поет, полковник УСС.

19 серпня 1945 р. москалі закатували Юрія Липу, письменника та лікаря УПА.

Закінчення на стор. 4

ЗБУДУЙМО ПАМ'ЯТНИК МИХАЙЛУ ГАВРИЛКУ!

Письменник Роман Коваль і кобзар Тарас Силенко провели низку зустрічей у Галичині. Мета: активізувати збір коштів на пам'ятник Михайлові Гаврилку для Болехова

В українську історію Михайло Гаврилко увійшов як скульптор, художник та організатор війська – Українських січових стрільців, Сірої дивізії Армії УНР та повстансько-партизанських загонів. Хоч він родом з Полтавщини, але саме в Болехові розквітнув його творчий геній: напередодні Першої світової він творив тут свою Шевченкіану, а в лавах УСС 1915 року звільняв місто від російського війська. Пам'ятник Михайлові Гаврилку створив львівський скульптор Василь Ярич.

Презентації фільму та нових видань Історичного клубу "Холодний Яр" відбулися 11 липня 2013 р. у Сколе, 12 липня у Болехові та Моршині, 14 липня в Богородчанах та в селі Дзвиняч Богородчанського району, 15 липня в Городенці, а 16 липня у Стрию.

13 липня гості з Києва побували в таборі "Яворина" (урочище "Розтоки" поблизу села Липа Долинського району Івано-Франківської області), де проходило традиційне свято в честь героїв старшинської школи УПА "Олені" та провідника ОУН Карпатського краю Ярослава Мельника-"Роберта". Того ж дня Роман Коваль і Тарас Силенко вшанували провідника ОУН у Краю Зеновія Красівського в його родинному селі Витвиця (Долинський район).

У вечорах пам'яті взяли участь геніальний музика, заслужений артист України Мирон Блощичак, скульптор Василь Ярич – творець пам'ятника королю Данилові Галицькому у Львові, художник-постановник Львівської опери Михайло Риндзак, професор Василь Шендеровський, заступник болехівського міського голови Ігор Герецький, депутат Івано-Франківської ради Ярослава Гоголь, голова Сколівського товариства "Бойківщина" Теодор Витвицький, лікар Ярослав Абрагамович (онук Михайла Гаврилка) та багато інших визначних особистостей.

Окрім документального фільму "Стеком і шаблею" (оператор і режисер Володимир Бондаренко), Роман Коваль представив нові книжки Історичного клубу "Холодний Яр", а саме "Історію України-Русі" Миколи Аркаса (2013), збірку новел "Чорний Ворон: п'ять біографій" (2013), цьогорічні перевидання "Холодного Яру" Юрія Горліса-Горського та "Івана Ремболовича".

Щира подяка організаторам – голові Болехівської міської організації Союзу українок Ларисі Дармохвал, передплатникам газети "Незборима нація" Тарасові Конечному, Миколі Клепуцу та Володимиру Заньковському, депутатові Львівської обласної ради Богданові Сидораку, просвітянкам Елеонорі Шиян і Любі Хомчак, редакторові городенківської газети "Край" Ігорю Терлецькому, голові Стрийської міськрайонної організації ВО "Свобода" Мар'янові Берездецькому, голові Сколівської районної державної адміністрації Михайлові Гнатишину, його заступникові Володимиру Крушельницькому та членові Історичного клубу "Холодний Яр" Петрові Билині!

Слід сказати, що пам'ятник полтавцю Михайлові Гаврилку будують галичани та кияни, а земляки Гаврилка врівноважено спостерігають, чи ж вийде. Без їхньої допомоги вже зібрано 200000 грн., але треба ще стільки ж, – щоб "одягнути" пам'ятник у бронзу.

Болехівська міська організація Союзу українок та Історичний клуб "Холодний Яр закликають небайдужих українців допомогти воздвигнути пам'ятник видатному скульптору, авторові першої Шевченкіани, борцеві за волю України Михайлові Гаврилку.

Надсилайте кошти на таку адресу: Івано-Франківське управління АТ "Ощадбанк" МФО 336503 код 09336500 р/р 29097134, 10008/0161 – 10008/0168, особовий рахунок 26205000467207, Гавц-Дармохвал Лариса Володимирівна, транзитний Болехів на пам'ятник Михайлові Гаврилку.

Михайло Гаврилко творив добрі справи на Полтавщині, Чернігівщині, Буковині, Волині, Закарпатті, в Києві і Галичині. Він – символ соборності України. Побудуємо ж йому пам'ятник разом!

Василь ПАНЧЕНКО

На світлині – Вікторія Латик, учениця 7-го класу болехівської ЗОШ №2.

ЦЕ ВЖЕ ТРАДИЦІЯ

На Покрову 2002 року в с. Мигалки Бородянського району Київської області було споруджено пам'ятник полеглим воїнам УПА, що полягли в бою 30 березня 1944 року. Відтоді щороку на Трійцю та на Покрову у Мигалках збираються патріоти, щоб скласти шану тим, хто віддав свої молоді життя за Українську державу.

30 березня 1944 р., карателі МГБ, прочісуючи тетерівські ліси, виявили повстанців сотенного Лисогора. Їх було 186 осіб, а ворогів до 600 чоловік. Запеклий бій тривав цілий день. Нашим хлопцям вдалося вирватися з оточення. З боями відступали в бік Радомишля. Вбитих товаришів мусили лишати. Пізніше 12 тіл українських героїв поховали у спільній могилі в с. Мигалки. Скільки вбитих лишилося в лісі, один Бог знає.

Як свідчить історик Володимир Сергійчук, серед повстанців сотенного Лисогора було багато мешканців навколишніх сіл, зокрема, й Мигалок. Поховали героїв Ганна Герасименко та її сестра. Ганна Опанасівна завжди брала участь у вшануваннях. І щоразу наказувала нам, що, коли помре, щоб приїхали на її похорон. Торік ми з Тетяною Осадчою провели її в останню путь.

Цього року, на Трійцю, біля могили героїв УПА зібралося до 200 чоловік (місцевих мешканців було не більше 20 чоловік). Панахиду провів священик з Бородянки отець Дмитрій. На всіх справила враження його патріотична промова. З великою увагою слухали і голову Київської крайової організації Братства ОУН-УПА Ореста Васкула. Лідер Бучанської "Свободи" Іван Окоєв прочитав свого вірша "Я не боюсь". Від організації УНА-УНСО виступив Владислав Мирончук. Промовляли також голова Бородянської "Свободи" Роман Ващук, керівник Ірпінської "Свободи" Богдан Мельничук, свободівець із Києва Ярослав Лютий та провідник Київської обласної організації "Свобода" Олександр Марченко.

На закінчення всі виконали Гімн України. Співали й повстанські пісні. Урочистості завершилися поминальним обідом. Частували козацьким кулешем Володимир Кобиський та Василь Мартиненко.

Вшанування полеглих борців стало вже не тільки традицією, а й нашою духовною потребою.

Микола ЛАБУНСЬКИЙ,
Київська крайова організація Братства вояків ОУН-УПА

ЛАУРЕАТИ ФОНДУ ШЕВЧЕНКА В ШЕВЧЕНКОВОМУ КРАЇ

22 червня, напередодні Зелених свят, у Каневі, на Чернечій горі, біля могили Тараса Шевченка відбулося вручення дипломів лауреатам Всеукраїнського культурно-наукового фонду Тараса Шевченка "В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля" 2013 року. Саме напередодні Святої Трійці вшановують померлих. Отже, відроджуючи традицію пошанування предків, біля могили духовного провідника української нації зібралися члени Фонду Тараса Шевченка, сьогорічні лауреати, працівники Шевченківського національного заповідника Тараса Шевченка, кобзар Володимир Горбатюк, заслужений діяч мистецтв України Василь Довжик, усі, хто цього дня прибув уклонитися Кобзареві. Було запалено поминальні свічки, прочитано молитву з подякою до Всевишнього за Великого Кобзаря, вшановано його хвилиною мовчання. Президент Фонду Тараса Шевченка, його праправнука по сестрі Катерині, Людмила Красицька вручила дипломи лауреатам. Ними цього року стали:

Роман Коваль – письменник, краєзнавець, дослідник історії Визвольної боротьби українського народу першої половини XX століття, автор та упорядник 47 книг, циклів радіопередач "Холодний Яр", 10 сценаріїв документальних фільмів, президент Історичного клубу "Холодний Яр". Нагороджений за подвижницьку діяльність в організації вшанувань героїв Визвольної боротьби українців за незалежність, зокрема холодноярців, спорудження їм пам'ятників, відновлення могил, найменування їхніми іменами вулиць, повернення з небуття багатьох історичних постатей;

Микола Палієнко – письменник, автор багатьох поетичних збірок, серед яких "Зоря Шевченка", "Послання з Чернечої гори", "Свята пора Кобзаря", невтомний поширювач Шевченкового слова, просвітянин. Його нагороджено за популяризацію Шевченкового слова: організацію конференцій, створення гуртків, центрів, радіо- й телепередач, ініціативу та участь у встановленні пам'ятників Кобзареві на Одещині;

доктор магістр Руперт Кльотцл (Австрія) – діяч Міжнародного товариства ім. Павла Чубинського в Австрії (президент Товариства у 2005 – 2009 рр.), послідовний популяризатор української культури, благодійник. Його пошановано за активну участь у житті української громади Австрії та поширення української культури, українських народних традицій і звичаїв, вагомий внесок у розвиток культурних та наукових зв'язків між Україною та Австрією.

Лауреати відвідали Музей Тараса Шевченка, побачити виставку живопису праправнука Тараса Шевченка по братові Микиті – Миколи Лихошви, поклали квіти до пам'ятника Олексі Гірнику, який 1978 року спалив себе біля могили Кобзаря на знак протесту проти русифікації. На кладовищі, в урочищі Монастирок, разом із заступником генерального директора Шевченківського національного заповідника Світланою Брижицькою та старшим науковим співробітником Аллою Яхимович вшанували Віру Річ, перекладача на англійську мову спадщини Тараса Шевченка, та Олексія Чуприну, який понад 30 років кобзарював на могилі Кобзаря.

Прекрасним продовженням заходів у Шевченковому краї стала поїздка до Холодного Яру, яку організував Роман Коваль. Він розповідав про боротьбу гайдамаків, Максима Залізняка та Василя Чучупака, а ми з Катериною Соколовою перекладали панові Руперту на англійську. З оповідей Коваля поставала жива історія в іменах, назвах сіл, хуторів, у могилах та курганах, пам'ятниках, назвах вулиць, узвозів та гір.

Спекотний день, довгенька дорога від Канева до Чигиринщини. А тут Тясмин – тиха, лагідна та глибоченька річка. Отже, чудова можливість набратися сили від річки. Робимо зупинку на околиці села Зам'ятниця. Коротке плавання – й велика наснага! І от знову Господь посилає несподівані зустрічі. Із Зам'ятниці приїхали покупатися спекотної днини кілька сімей із дітьми. Приязні, гарні люди! Купаються, розкладають харчі, запрошують до столу. Огірки, смажені кабачки, традиційне сало, трошки горілки – і щира розмова про історію та сучасне. Дехто із селян багато знає. Це вразило пана Руперта.

Побувати в Мотрининському монастирі, коло Гайдамацького ставка, де гайдамаки освячували зброю, відчути прохолоду таємничих підземних ходів, побачити вали навколо скіфського городища – неймовірно! Перед очима відкривалася велична панорама життя наших предків, які вміли постояти за своє: не раз пан Роман згадував про головного отамана холодноярських борців Василя Чучупака, його соратника і літописця Юрія Городянина (Горліса-Горського) та їхніх побратимів. Яка нескінченна галерея героїв, які стояли на смерть, відстоюючи право бути господарем на своїй землі!

Це була унікальна можливість побачити села, де народилися Максим Залізняк та брати Чучупаки, побувати на місці останнього бою Головного отамана Холодного Яру, вклонитися Василеві Чучупаці та його матері Оксані на кладовищі в Мельниках, вшанувати закатованих холодноярців біля могили, де вони знайшли останній спочинок, почути історію про тітку братів Чучупаків – Марію Чучупаку. Вона радила нащадкам не міняти прізвища – хоч і тяжко було з ним жити в часи СССР. Казала, що прийде час, коли цим прізвищем вони пишатимуться. Слава Богу, так і сталося! Нам пощастило зустрітися і поспілкуватися з родичем братів Чучупаків. Його, як і головного отамана, теж звати Василем Степановичем. Він, сповнений справедливої гордості за своїх предків, підтвердив розповідь Романа Коваля про тітку Марію.

Та, на жаль, не всі в холодноярському краї знають свою історію, як знає її уродженець Донбасу Роман Коваль…

Проте не вмирають, а живуть традиції сильних. На цій землі чимало людей, що глибоко розуміють історію рідного краю, її значення. І по-своєму її доносять – і землякам, і всім, хто побажає пізнавати цей край. Щиру гостинність, наприклад, виявили до нас члени Історичного клубу "Холодний Яр" Олег і Леся Островські, які створили чудовий історико-культурний куточок на хуторі Буда біля тисячолітнього дуба, де мріяли про вільне життя Максим Залізняк, Тарас Шевченко, Василь Чучупак, Юрій Горліс-Горський, Андрій Чорнота та тисячі інших борців. Олег Островський побудував церкву в традиційному козацькому стилі. Названо її ім'ям великомученика, останнього кошового Запорозької Січі, Петра Калнишевського. Тут є музей "Холодноярської республіки", в якому багато експонатів і фотографій, наданих Романом Ковалем. Чудові альтанки, квіти, готель – усе в національному стилі. Й залишається відчуття непоказного, а глибокого і справжнього. Тому і віриш у щирість. І це, без сумніву, бачать і бачитимуть відвідувачі. Прекрасні місця для відпочинку і для віднайдення духовних скарбів, які допомагають людині зрозуміти і пізнати себе в цьому суєтному світі.

На хуторі Кресельці зустрілися ми й з кореспондентом "Голосу України" Лідією Титаренко та її чоловіком Олександром, який німецькою мовою розповів Рупертові Кльотцлу історію Холодного Яру. Олександр і Лідія Титаренки – також члени Історичного клубу "Холодний Яр". Усі, з ким довелося зустрітися, – красиві душею люди, з високим почуттям гідності.

Були й сумні спостереження. Багато хат порожні – і в Мельниках, і в Медведівці, і в Івківцях, і в Зам'ятниці і на хуторі Буда…

Олег Островський казав, що хутори для українців – природнє місце життя і господарювання. Тут людина почуває себе господарем. Колгоспи нівелювали це відчуття. На його глибоке переконання, саме через відродження хуторів підніметься Україна.

У цій незабутній подорожі Руперта Кльоцтла зачарували привітні люди, а природа Холодного Яру нагадала йому рідні ліси і пагорби, що на півночі од Відня. Він був вражений невідомою для нього жорстокою правдою про визвольну боротьбу українців і тим, як відновлюють пам'ять та вшановують подвиг предків. Руперт піднімався на вітряк, залазив у підземні лабіринти під Мотронинським монастирем, пробирався крізь холодноярські нетрі на скіфські кургани. Долав утому, хотів багато побачити, розумів, що хтозна чи вдасться побувати тут ще колинебудь. Сказав, що його розповідь і фоторепортаж стануть для Міжнародного товариства ім. Павла Чубинського у Відні своєрідним звітом про подорож до Шевченкового краю.

Киянка Катя Соколова, перекладач з англійської і художник-дизайнер, також про багато фактів почула вперше. Подорож спонукала її до роздумів. Виникло бажання приїхати сюди ще – з київськими друзями і родичами.

Багато знав і наш водій Петро Билина, член Історичного клубу "Холодний Яр", нащадок жаботинського отамана Івана Безверхого. Він родом із Кам'янки, що на межі з Холодним Яром. Петро любить свій край і щиро пишається героїзмом земляків.

Прикметно, що ми не змогли зупинитися на ночівлю на "Дикому хуторі" в Островських. І це підтвердження того, що є попит на відпочинок у Холодному Яру, є потреба в людей відпочивати не абиде… Отже, з'явилася нагода ближче познайомитися з місцевими мешканцями. Це було цікаво віденському гостеві. Нас приязно зустріла і надала помешкання Тетяна Строгецька в селі Медведівка. Мила господиня та її затишна, охайна, з усіма зручностями оселя сподобалися всім.

Враження від подорожі підвели до висновку, що Холодноярський край має стати одним із найголовніших туристичних маршрутів в Україні. Там і слава, і краса, там українська минувшина, яка допомагатиме зорієнтуватися в майбутніх дорогах і справах українцям. Там – джерела невмирущого українського духу, там – світло українського майбутнього, що має стати зрозумілішим через осмислення героїчного минулого.

Тетяна КОНОНЧУК, завідувач кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України (Київ), професор, член Національної спілки письменників України, лауреат премії Фонду Тараса Шевченка 2012 року

"НОВИЙ ОГОНЬ" У ХОЛОДНОМУ ЯРУ

3 – 14 липня пластуни 75-го київського куреня ім. Героїв бою під Крутами провели табір. Уже вдруге поспіль він відбувся в Холодному Яру. Ця земля й досі береже пам'ять про боротьбу минулих поколінь за вільне й щасливе життя на своїй землі.

Хлопці з 75-го куреня поринули у легенду про новітнє козацтво 2015 року та військові дії проти ворогів України, створення і вишкіл легіону "Холодний Яр" – однієї з частин, що разом з іншими ("Слобожанщина", "Галичина", "Степова дивізія") складуть хребет нового українського війська. Хлопцям, що стали сотнею особливого призначення "Новий Огонь", сприяла погода і неповторної краси природа, а козацький вільний дух, що витав у цих горах та ярах, сповнював молоді серця жагою боротьби.

Кожний день табору був насичений змаганнями, інструктажами, алярмами, гутірками і, звичайно ж, купанням в ставку! Хлопці відвідали дуб Максима Залізняка, відбули 40-кілометровий рейд Холодним Яром, навчилися розбирати і збирати АК-74, стріляти з пневматичного пістолета, пневматичної снайперської гвинтівки, вивчали тактику ведення бою на близькій відстані (пістолет), на далекій відстані (гвинтівка) та прийоми рукопашу. Юнаки змайстрували великий стіл, лави та широку браму, дізнались як правильно будувати пластовий табір, вивчили пісні "Сотник Крук", "Повіяв вітер степовий", "Хорунжий", "Крути" (курінний гімн) та інші.

Під час таборування до нас завітали журналісти з французького видання "Фігаро Магазин", а також група телеканалу ICTV, що зняла відеосюжет про пластунів.

Під кінець табору на гостину прийшли хлопці з підготовчого Черкаського куреня ім. Героїв Холодного Яру, які таборували за 15 км від нас. Разом провели історичну ватру, а директор краєзнавчого музею села Медведівки Богдан Легоняк розповів про скіфів, русичів, козаків, гайдамаків, повстанців Холодного Яру, Юрія Горліса-Горського та братів Чучупаків, що уславили Холодний Яр.

В останній вечір ми біля ватри співали повстанські пісні, грали в ігри, відкривали таємних друзів, "куштували халепу". До нас долучився екс-зв'язковий куреня друг Орлик. Також за час табору на гостини завітали випускники куреня др. Тігра (Андрій Ференцій), др. Гулаг (екс-зв'язковий Олег Пашин) та др. Стрілець (Андрій Стрілець). Відвідала й табір голова Київського Пласту Оленка Бондар.

Але була й причина сумувати – табір закінчувався.

Зате буде що розповісти своїм рідним і друзям!

Ми ще повернемося до Холодного Яру!

Захар МАКОВСЬКИЙ,
писар табору

Допоможіть пізнати історію Визвольної боротьби своїм друзям – передплатіть їм "Незбориму націю"

"ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ, МИ НЕ З КРІПАКІВ, МИ З ВІЛЬНИХ"

Я давно вже збираюся впорядкувати сімейні хроніки і задокументувати біографії. Під час написання виявляється безліч "білих плям". Як, на жаль, ми мало знаємо про свій рід! Також обов'язково вишлю Вам фотографію діда – у нас збереглося їх декілька. Одна цікава: дід з товаришами, в шинелях – у всіх виколоті очі, точно як на фотографії у Вашій книжці "Отаман Зелений". Казали мені, що це зробили для того, щоб їх не впізнали.

Мій дід, Микола Іванович Миронюк, помер за два роки до мого народження, тому я ніколи його не бачила.

Прийшов він у світ 19 грудня 1899 р. в селі Русалівка (тепер Маньківського району Черкаської області). Про його батька нам відомо тільки, що він був сотником хутора Багва (тепер село Тетерів Маньківського району Черкаської області). Його мати Лукія походила із сусіднього села. Микола Миронюк був молодшою дитиною в родині, мав трьох сестер – Оксану, Явдоху і Параску. Оксана згадувала, що як була маленькою, почувся на вулиці гамір, вона вибігла за матір'ю, а тут під'їхав батько Іван з дядьками, всі на конях, зі зброєю, і батько каже матері: "Ми йдемо на великий бій..."

У 1920-х родину "розкуркулили"... Що стало з моїм прадідом – невідомо, діти повтікали... Оксана, наприклад, опинилася в Орехово-Зуєво, потім повернулася... Де був мій дід невідомо, але знаю, що він закінчив школу, напевно, в Русалівці (вчився дуже добре), після чого вступив до Уманського агротехнічного училища, де отримав гарну на той час освіту, після чого взявся за кооперацію, а саме торгівлю конями. Запит на коней приходив навіть з Америки. Родичі кажуть, що Миколі Миронюку приходило запрошення до Америки. Це був "великий кольоровий документ англійською мовою з печатками".

Одного разу до нього в гості приїхали товариші з агротехнічного училища, напевно, вони були членами якогось товариства. Саме звідти походять дідові гасла "Геть кацапів з України", "За вільну Україну" та інші.

Наступного дня дід погнав на продаж коней, але його наздогнали чекісти, затримали, прийшли додому з обшуком. Родичі казали, що перша жінка Миколи Миронюка (він був на той час одружений і мав сина Юрка) встигла заховати запрошення до Америки – занесла до його матері, Лукії. Було це десь у 1930-х роках. Перша дружина із сином невдовзі опинилася у Владивостоці (можливо, її вислали). Загинула у 1980-х роках – потрапила під машину.

Миколу Миронюка вислали на Соловки на 10 років. 4 місяці сидів у камері-одиночці, в холоді, на голову капала вода, а він співав "Дивлюсь я на небо та й думку гадаю"... У нас у родині ця пісня асоціюється із соловецьким періодом дідового життя. Там, на Соловках, він познайомився з однодумцями, видно, багато

чого там навчився, в тому числі й більше взнав про історію України...

Одного разу йому передали, що завтра всіх виведуть, а перед тим питатимуть, хто вміє вичиняти шкіри, "так ти кажи, що вмієш". Він так і зробив, хоч у цій професії нічого не тямив. Решту арештантів розстріляли... Так сталося, що він, замість вичиняти, взявся рахувати ті шкіри. Робив це вправно, його запитати про освіту... Згодом він став працювати бухгалтером. А ще якимось чином вивчився на зубного техніка. Його звільнили через 7 років без права в'їзду до України. Опинився в Таджикистані, де став працювати зубним лікарем чи зубним техніком. Згодом став проректором медичного інституту ім. Абу Алі ібн Сіни в Душанбе. Там і познайомився з моєю бабусею, маминою мамою, Поліною Клостер, німкою з Краснодарського краю, з "розкуркуленої" німецької родини. Вона навчалася в медичному інституті. В Таджикистані у них народилося троє дітей, а моя мама з'явилася в родині вже в Україні, 1953 року, коли дід повернувся на Батьківщину – смерть Сталіна призвела до лібералізації режиму.

Поселилися вони в селі Петраківці Катеринопільського району. Через рік переїхали в Черкаси, де бабуся Поліна отримала посаду обласного кардіолога. Микола Миронюк працював зубним лікарем і зубним техніком. Удома мав обладнання для виливання золотих коронок. Був майстром свого діла – коронки, які він ставив

стояли "вічно". Був мисливцем, риболовом, пасічником: сім'я не бідувала. Мама згадує, що часто читав Українську радянську енциклопедію. Вдачу мав круту, дітей виховував у суворій дисципліні, перед батьком вони поводились "як миші". Ніколи не кричав, тільки дивився... Бабуся не раз плакала.

Згодом, коли моя мама була ще школяркою, мої дід з бабусею розлучилися.

Мама розповідала, що розмов на "заборонені" теми вдома не вели, про минуле більше мовчали, бо за родиною "наглядав" КҐБ, тим більше, що мамина мама була німкою. Мамина мама українською мовою майже не розмовляла, а батько спілкувався винятково українською, завжди одягався у вишиванку, а дітям не раз казав: "Запам'ятайте, ми не з кріпаків, ми з вільних..."

Помер він 8 листопада 1975 року. Похований у Черкасах.

Ось і все, що я знаю про свого діда.

Поліна ОХРИМЕНКО,
Історичний клуб "Холодний Яр"
с. Нові Петрівці, Київщина

НА ЗГАДКУ ПРО ДОБРОЧИНЦЯ

Рік тому, 10 серпня 2012 р., в австралійському місті Мельбурні відійшов на Вічну ватру довголітній член ОУН та Закордонного представництва Української головної визвольної ради (УГВР) Мирослав Болюх.

Мирослав народився 12 січня 1921 р. в с. Кутківці (нині у складі Тернополя) в родині Василя Болюха, сотника УГА, посла до польського сейму (в 1935 – 1939 рр.), голови Українбанку.

Мирослав Болюх у 1931 – 1937 роках навчався у Тернопільській гімназії "Рідна школа", був провідником Юнацтва ОУН в гімназії. 1937 року арештований, після судового процесу ("Справа Василя Охримовича і товаришів") змушений був залишити гімназію. У 1939 році він виїхав до Холма, де включився в українське підпілля.

Студії, розпочаті у Відні 1940 року, перервала війна. Мирослав Болюх разом з Ахілем Хрептовським, Євгеном Гарабачем та Яньо Шухевичем став учасником Дружин українських націоналістів "Ролянд". Пройшов бойовий шлях до Нововоронцівки, що поблизу Кривого Рогу на Січеславщині, контактуючи із сіткою ОУН на чолі з Василем Стихом. Після розв'язання німцями "Ролянда" Мирослав включився у працю ОУН у Тернополі, входив до складу бойової ланки під проводом Юліяна Охримовича. Згодом за завданням ОУН працював у Відні, Празі та Кракові. 1945 року в Мюнхені здобув диплом у Технічно-господарському інституті за фахом інженера-агронома.

У 1945 р. сім'я Болюхів виїхала до Австрії, де Василь Болюх був головою Українського центрального комітету Австрії. Від 1949 р. родина Болюхів емігрувала в Австралію.

Василь Болюх – перший голова Об'єднання українців Австралії, голова управи УГВР (1951 – 1952), а Мирослав був обраний головою Союзу українських організацій Австралії (1959 – 1971) та заступником президента секретаріяту Світового конґресу вільних українців (1967 – 1972).

1972 року Мирослав Болюх очолив Комітет оборони національних і людських прав в Україні, а 1989 року став організатором

і мужем довір'я Фонду допомоги Україні.

Мирослав Болюх також очолював дирекцію Української кредитової кооперативи "Дністер" і будівельну кооперативу "Одеса", був членом НТШ. Разом з іншими організовував в Австралії фонди на видання "Енциклопедії українознавства", фінансував діяльність Українського народного дому та українознавчих студій в університеті Монаша.

Мирослав Болюх виявив себе і як журналіст – був редактором місячника "Кооперативне слово", тижневика "Церква і Життя", англомовного збірника СУОА "Людська відвага і гідність" (1968), збірника документів Української гельсінкської групи "За права народу" (1980), був співредактором книги "Українці в Австралії" (1966).

Улітку 1992 р., по довгій розлуці, Мирослав Болюх разом з дружиною Марією, уродженкою Полтавщини, приїхав до України... Невдовзі він став жертводавцем та одним із авторів "Ювілейної книги Української гімназії в Тернополі".

2004 року побачила світ книга споминів Мирослава Болюха "Оглянувшись у минуле..." (з моєю передмовою) – як своєрідний підсумок його жертовного служіння Україні.

Вічна пам'ять і слава!

Олександр ПАНЧЕНКО,
доктор права УВУ, адвокат
м. Лохвиця Полтавської обл.

"ВИВЧАЙ ДІЯННЯ НАШИХ ПРЕДКІВ!"

Вступне слово до книжки "Історія України-Русі" ініціатора та мецената перевидання

Шановний читачу! Книжка, яку ти тримаєш зараз у руках, в Україні ще не перевидавалася. Хоча з часу її появи минуло вже сто років. Вона з'явилася 1912 року в польському місті Кракові. Це видання давно стало бібліографічною рідкістю – воно невідоме не тільки громадськості, а й історикам. І не дивно, адже значна частина накладу була спалена 1914 року у Львові окупаційною російською владою.

Вперше про "Історію України-Руси" Миколи Аркаса я довідався з книжки "Потоплені пороги" Федора Бурлаки. Вирішив розшукати її, адже, спілкуючись із Василем Стусом, Іваном Гончарем, Іваном Драчем, Дмитром Павличком, зрозумів, що історію України знаю недостатньо. Було мені тоді 32 роки.

1968 року в каталозі бібліотеки ім. Володимира Вернадського знайшов і перше, і друге видання. Замовив друге. Читав, конспектував, виписував дати та імена. З гарячою головою, переповнений враженнями вертався ввечері у свій гуртожиток...

Тоді я зрозумів, що для московської влади читачі "Кобзаря" Тараса Шевченка" та "Історії України-Руси" Аркаса становили потенційну загрозу, бо ці книжки пробуджували любов до України. А той, хто любить Батьківщину, напевно стане на її захист. Тому в очах окупанта такі люди ставали "бандитами", "сепаратистами", мазепинцями, петлюрівцями, бандерівцями, українськими "буржуазними" націоналістами. З погляду поневолювача правдива історія, написана небайдужим представником цього народу є найнаціоналістичніша наука. Саме такими небайдужими людьми були незабутні Микола Аркас та Василь Доманицький, редактор 1-го і 2-го видання.

Українська історія – це коріння нашого народу. Вона живить древо нашого життя. Чим глибше корінь, тим ближча до неба крона нашого народу.

Поважний читачу! Щоб Україна стала найдорожчою, вивчай діяння наших предків, читай "Історію України-Руси" Миколи Аркаса, шануй українських героїв, рідну мову та культуру.

Любіть Україну всім серцем своїм
І вічні ми будемо з нею!

Степан НАГІРНИЙ

На світлині – Микола Миколайович Аркас.

ВОЛОДИМИР ЧУЧУПАК

племінник Головного отамана Холодного Яру

(18.06.1927, с. Мельники Чигиринського р-ну Черкаської обл. – 7.07.2013, Київ)

Його батько, Дем'ян Степанович, козак полку гайдамаків Холодного Яру, єдиний з п'яти братів Чучупаків, який вижив у вирі кривавої боротьби і жахливих репресій, що впали на їхній рід, рідне село, всю Україну. Він єдиний зі Степановичів, хто пустив чоловічу гілочку чучупаківського роду. Сина назвав Володимиром.

Володимир Дем'янович разом із дружиною Зоєю Василівною Скалько 12 червня 1973 р. привели у світ сина Сергія, а той із дружиною Наталкою 18 грудня 2004 р. пустив козакувати ще одного хлопця – Владислава. Отак і збереглося це знамените повстанське прізвище Чучупак, яке в добу революції шанобливо промовляли люди і як чорт ладану боялись нелюди-більшовики.

Володимир Дем'янович має й дочку Олену, яка у шлюбі з Олегом Горбаченком народила Артема і Дарину. Всі вони пишаються, що є нащадками знаменитого повстанського роду.

Володимир Дем'янович – чиста, сором'язлива, делікатна людина, кришталево чесна, непідкупна і принципова. Такою була і Лідія Петрівна Чучупак-Завалішина, його двоюрідна сестра, дочка начальника штабу полку гайдамаків Холодного Яру.

На моє прохання він створив два чудові портрети – письменника Юрія Горліса-Горського та отамана Андрія Гулого-Гуленка. Ці роботи високо оцінив український скульптор Михайло Горловий. Сам же Володимир Дем'янович ніколи своїми успіхами не похвалиться, про подвиги дядьків та батька не розповідатиме. Тому що своїх не прийнято хвалити. За козацькою традицією слово добре краще сказати про інших – якщо вони на те заслуговують!

2011 року разом з режисером телеканалу "Культура" Олександром Домбровським ми зняли документальний фільм "Пам'яті шляхетних", одним з героїв якого був Володимир Чучупак.

Не дочекався Володимир Чучупак торжества української правди, а все ж разом з батьком дочекалися проголошення Самостійної України, та ще й прожив в Українській державі понад 20 літ. Це великий привілей для представника роду, майже повністю винищеного в боротьбі за нашу державу. Хто зна, може, колись справедливість знайде дорогу й до чучупаківського роду-родини, коли держава українська, за яку боролися і полягли Чучупаки, вшанує їх на державному рівні. Вічна їм слава, а Вам, дорогий пане Володимире, – уклін за те, що гідно пронесли скрізь небезпеки славне прізвище Чучупаків!

Вічна пам'ять!

Від імені Історичного клубу "Холодний Яр" та редакції газети "Незборима нація"

Роман КОВАЛЬ

ВІДНОВЛЕНО ПОХОВАННЯ ВОЇНІВ АРМІЇ УНР

Початок на стор. 4

12 днів кипіла робота.

16 червня 2013 р. духовенство УПЦ КП, УАПЦ та УГКЦ освятило відновлений цвинтар. Почесну варту несли ліцеїсти-богунівці та Клуб військово-історичної реконструкції "Чота пішої розвідки 3-ї Залізної дивізії Армії УНР". Над могилами полеглих тричі пролунала сальва. Кобзар Тарас Компаніченко та солісти гурту "Рутенія" Гриць Лук'яненко і Анатолій Сухий виконали пісні про подвиги українського війська. Кілька сотень городян прийшли вшанувати воїнів та цивільних, які спочивають на старому цвинтарі. Над могилами героїв, на високій щоглі, було піднято державний прапор.

Відновлювали поховання понад 100 осіб. Багато хто з місцевих мешканців готував їжу для волонтерів, брав на нічліг активістів з інших міст, допомагав інструментарієм та будівельними матеріалами, давав можливість підключитися до мережі електроживлення у своїх помешканнях, підтримував словом і ділом.

Благодійний фонд "Героїка" висловлює подяку громаді храму Покрови Пресвятої Богородиці Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ у Боярці (за допомогу будівельними матеріалами та продуктами харчування); громаді храму ікони Божої Матері "Неопалима Купина" УПЦ КП у Боярці (за допомогу у проживанні та харчуванні); Володимиру Якимчуку (за допомогу будівельними матеріалами та підтримку майстрів-будівельників); голові Наглядової ради АТ "Оболонь" Сергію Блощаневичу (за підтримку дослідницької діяльності) та Сергію Лисенку, який віднайшов архівні документи про могили українських воїнів.

Щира подяка за допомогу в будівельних роботах Федорові Криську, Миколі Безпалому, Павлові Дзюковському, Михайлові Петяху, Костянтинові Шпортку, Дмитрові Спиридонові, подрузі Смереці та Кирилові, Боярській станиці Пласту НСОУ й особливо другові Артурові, Інні Неродик, ГО "Спільна Справа" та Василеві Іванченку. За допомогу в будівництві та нічних чергуваннях сердечно дякуємо Олександрові Коваленку, Ігореві Супруненку і Сергієві Рибачуку.

Особлива подяка й Клубові військово-історичної реконструкції "Чота пішої розвідки 3-ї Залізної дивізії Армії УНР" (за допомогу в будівництві та нічних чергуваннях, за несення почесної варти на відкритті меморіалу); Київському військовому ліцею ім. Івана Богуна у м. Боярка (за несення почесної варти на відкритті меморіалу); Олександру Семку (за нічні чергування) та доброчинцям, чиїх імен ми не зафіксували.

Велика роль у побудові меморіалу та висвітленні події належить журналістові 5-го каналу Андрієві Ковальову з Боярки.

Щиро дякуємо й жертводавцям! На побудову меморіалу дали благодійні датки мешканці Боярки Марко Ткачук – 14100 грн., Володимир Якимчук – 3000 грн., Андрій Поліщук (Боярка, інформаційно-видавнича компанія "Віт-А-пол") – 1000 грн., Наталя Супруненко – 300 грн., Олександр Семко, Леся Коваленко та Віктор Яровий – 200 грн., Борис Васильченко, Петро Глущук, Сергій Рибачук, Олександр Поліщук, Василь Іванченко, Віталій Падалко, Тетяна Войновська, Олександр Нечипоренко – по 100 грн., Тетяна Жук, Віктор Нездіймишапко – по 50 грн., а Ігор Супруненко зібрав 220 грн.

Не стояли осторонь і кияни, один із них пожертвував 4001 грн.; Назар Гринчук дав 400 грн., В'ячеслав 500 грн., Володимир Балан і Тетяна Пашина – по 200 грн. Пожертвувала 100 грн. і Римма Карпенко із с. Хотів, що під Києвом. Ігор Супруненко офірував 1000 грн., Юрко Яворський з м. Горохів Волинської обл. – 1136 грн., Товариство "Чорні запорожці" – 500 грн.

За даними "Героїки" в Україні є близько 2000 могил козаків та старшин Армії УНР, які ще можна віднайти та відновити.

Павло ПОДОБЄД, керівник Благодійного фонду "Героїка"

ТРАГЕДІЯ СЕРПНЯ 1941 РОКУ

18 серпня 1941 р. за наказом Сталіна було висаджено в повітря греблю Дніпровської ГЕС, внаслідок чого в потужних хвилях могутньої ріки загинули десятки тисяч людей. Досі їм не встановлено жодного пам'ятника чи хреста

Вибух пролунав після 20 години. Він виявився несподіванкою не тільки для мешканців та біженців, а й для командування фронту. Штаб Південного фронту у звідомленні від 19 серпня зазначав: "Як встановлено слідством, висадження греблі й Дніпровської ГЕС здійснено без дозволу, самочинно підполковником Петровським і представником Генштабу начальником окремого науково-дослідного воєнно-інженерного інституту (м. Москва) військовим інженером 1-го рангу Єповим".

Начальник інженерного управління Південного фронту полковник Шифрин у спогадах зазначав, що командування фронту було проти руйнування греблі. Проте Шифрин мав іншу точку зору. Саме в його голові й народилася ця злочинна ідея. Використавши засоби спецзв'язку, він запропонував начальникові Головного воєнно-інженерного управління втілити її.

Уже наступного дня інженерне управління фронту отримало підписану Сталіним й начальником Генштабу Шапошніковим шифрограму: "У разі крайньої потреби дозволяється здійснити висадження Дніпрогесу".

Через два дні після отримання шифрограми транспортними літаками з Москви доправили 20 тонн толу…

Підготовка до висадження греблі велася таємно, тож військові та цивільне населення були захоплені зненацька. Величезна маса води обвалилася з висоти 38 метрів. Уже за дві хвилини було затоплено значну частину Хортиці (найвища точка острова – 35 метрів над рівнем Дніпра). Водяний вал дістався Каховки…

До середини 1950-х років в дніпровських плавнях іржавіли корпуси річкових суден, закинутих на 0,5 – 1, а іноді й півтора кілометра від русла Дніпра. Викинуло навіть броньований артилерійський корабель "Волочаєвка".

Ніхто ніколи не вів лік втратам серед цивільного населення і військових.

Можемо лише спробувати вирахувати ймовірну кількість жертв. Знаємо, що за декілька днів Дніпро в районі міста перетнуло 50 – 70 тисяч біженців. Вони зупинилися для відпочинку у затінку дерев біля ріки. Було й 45 тисяч ополченців. В цілому в області в ополченці записалося 200 тисяч осіб. Більшу частину з них стягнули до Дніпра для відбиття очікуваної спроби німців форсувати ріку. На берегах Дніпра концентрувалися сили стрілецької дивізії (один з її полків опинився в пастці на Хортиці), полку НКВС, двох артилерійських полків та підрозділів, які до підходу основних сил армії утримували Запоріжжя. Особовий склад цих частин нараховував понад 20 тисяч бійців. Проти ночі на 18 серпня у смузі від Нікополя до Каховки і Херсона почався відхід на лівий берег двох армій і кавалерійського корпусу – це ще 12 дивізій (150 – 170 тисяч солдат і офіцерів). Отже, в зоні лиха опинилося орієнтовно 450 тисяч осіб. Звичайно, не всі вони загинули, але для десятків тисяч людей цей день виявився останнім у житті.

У пам'ять про загиблих пропоную не тільки провести в Запоріжжі меморіальні заходи, а й встановити пам'ятні хрести та розпочати збір коштів на створення Меморіалу на згадку про загиблих співвітчизників.

Владислав МОРОКО,
кандидат історичних наук
Запоріжжя

ШЛЯХИ МОСКОВСЬКИХ ПОПІВ НЕЗВІДАНІ?

Настоятель Києво-Печерської Лаври Павло отримав дозвіл митрополита Володимира Сабодана балотуватися від Комуністичної партії. Про це сам Павло сповістив в інтерв'ю виданню "Вести". За його словами, він хотів балотуватися до Київської міськради від Комуністичної партії, і отримав на це дозвіл митрополита. "У мене є друзі-комуністи. Наприклад, я дружу з Ігорем Калєтніком. Я і хотів їх підтримати, отримав благословення митрополита йти з ними на вибори. А тут приходять інші мої друзі – Василь Горбаль та Володимир Дейнега і кажуть: владика Павло, що ж ви з комуністами йдете, ви ж завжди були поруч з нами із самого початку нашої партії. Знову пішли до митрополита й отримали благословення йти від Партії регіонів", – заявив він.

Важко уявити, щоб священик міг виступати кандидатом від партії, яка сповідує комуністичну ідеологію, одним з елементів якої є войовничий матеріалізм, по суті, сатанізм. Адже, наприклад, Ленін, бюсти якого стоять в офісах КПУ, 1913 року в листі до М. Горького писав: "Всякая религиозная идея о всяком боженьке, всякое кокетничанье с боженькой есть невыразимейшая мерзость… самая опасная мерзость, самая гнусная зараза".

Невже в УПЦ МП не пам'ятають, як комуністи скидали священиків із дзвіниць, закопували живими в землю, виколювали очі, розстрілювали й забороняли ховати їхні тіла?… Комуністи досі не покаялися в своїх страшних злочинах проти церкви.

Чи не настав час нарешті звільнити Україну від кремлівської агентури в рясах і на "Мерседесах"?

За інформацією порталу Олега Соскіна

ЩИРО ДЯКУЮ ЗА ПОЖЕРТВИ ТАМАРІ ЗДОРОВЕЦЬКІЙ, ІГОРЕВІ СМЕТАНСЬКОМУ ТА СВІТЛАНІ МИРОНЧАК

У редакції можна придбати такі книги:
(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

"Історія України-Русі" Миколи Аркаса (2-ге, краківське, видання) – 69 грн.
"Чорний Ворон: п'ять біографій" Романа Коваля – 34 грн.
"Іван Ремболович" (2-ге видання) Романа Коваля – 75 грн.
"Холодний Яр" Юрія Горліса-Горського – 77 грн.
"Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею" Романа Коваля – 145 грн.
"Кармелюки. До історії Запорозького полку ім. отамана Я. Кармелюка Армії УНР" – 42 грн.
"Ми ще повернемося!" Юрія Горліса-Горського – 79 грн.
"Тиха війна Рената Польового" Романа Коваля – 130 грн.

Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Коваля, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

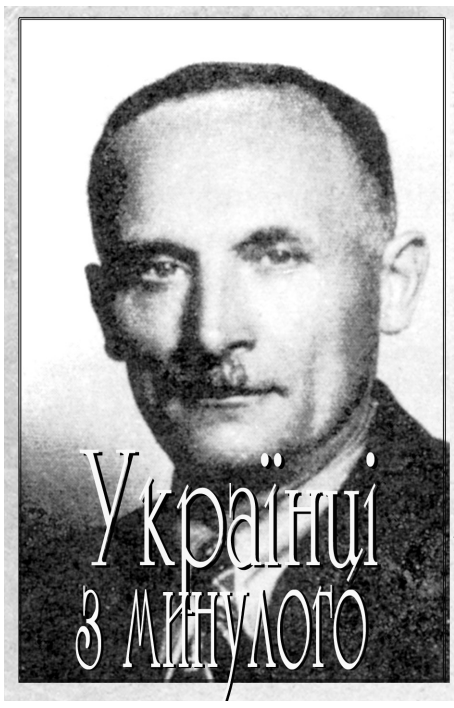

НАВРОЦЬКИЙ Осип "Юно"

(24.03.1890, с. Голгоча тепер Підгаєцького р-ну Тернопільської обл. – 6.08.1972, Вінніпег).

Голова Українського студентського союзу, командант сотні УСС, інтендант 4-ї (Коломийської) бригади УГА та 5-ї Херсонської дивізії Армії УНР, член Начальної команди УВО, головний директор видавництва "Червона калина", співредактор "Історичного Календаря-Альманаха Червоної Калини", шеф канцелярії Військової управи дивізії "Галичина", завідувач Історично-військовим музеєм. Народився в родині священика. Закінчив юридичний факультет Львівського університету. Співорганізатор боротьби за український університет у Львові. В УСС – із серпня 1914 р. Двічі карався в польських тюрмах. "Першорядний організатор, жертвенний працівник, бойовик і громадянин, скромний, товариський".

ювілеї і дати СЕРПЕНЬ

Початок на стор. 1

19 серпня 1963 р. помер Василь Чабанівський, начальник оперативного відділу штабу Запорозького корпусу, генерал-хорунжий (на еміграції).

20 серпня 1965 р. помер Тихін Строкун, кубанський бандурист.

21 серпня 1627 р. видано "Лексикон" Памви Беринди – перший словник української мови.

21 серпня 1925 р. помер поет Осип Маковей.

22 серпня 1901 р. народився Лавро Кемпе, козак полку Чорних запорожців Армії УНР, режисер, актор.

23 серпня 1870 р. народився Володимир Сікевич, командир 3-го Гайдамацького полку, посол уряду УНР в Угорщині, генерал-хорунжий Армії УНР.

23 серпня 1898 р. народився Михайло Кушнір, стрілець УГА, письменник, гравер, просвітянин; культурно-освітній референт Військової управи дивізії "Галичина", редактор органу СУМ США "Авангард".

24 серпня 1897 р. народився Степан Сулятицький, командант чоти і скорострільної сотні Гуцульського куреня УГА, командант Карпатської Січі, голова ОУН у Західній Німеччині.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада УРСР ухвалила Акт про державну незалежність.

26 серпня 1878 р. народився Михайло Галущинський, командант УСС, голова Львівської "Просвіти".

26 серпня 1899 р. народився Семен Федунь, січовий стрілець, старший десятник УГА, кооператор, учасник творення дивізії "Галичина", до якої послав двох синів – Івана та Ярослава.

26 серпня 1992 р. помер Юліан Темник, сотник УГА і дивізії "Галичина", інженер-агроном, управитель Української торонтської кредитної спілки.

27 серпня 1856 р. прийшов у світ Іван Франко.

27 серпня 1920 р. створено Українську військову організацію.

28 серпня 1575 р. народилася Єлизавета Гулевичівна, співзасновниця Київського братства, монастиря і школи, яка перетворилася на Києво-Могилянську академію.

28 серпня 1819 р. народився Іван Попко, кубанський етнограф, історик.

28 серпня 1886 р. народився Олександр Бойків, десятник УСС, підхорунжий УГА, член ПУН, член Сенату ОУН.

28 серпня 1920 р. загинув козак 2-ї сотні полку Чорних запорожців Олекса Пиріг.

28 серпня 1922 р. у Києві москалі розстріляли членів "Козачої ради", серед них сотника Лозовика, Михайла Гудимовича, Настю Гудимович, Івана Тарасенка, Марію Тарасенко, Коломійця (разом 82 особи).

30 серпня 1883 р. народився Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму.

30 серпня 1895 р. народився Олександр Шандрук-Шандрукевич, командир кулеметної сотні 2-го Запорозького полку Запорозької дивізії, хорунжий дивізії "Галичина", начальник постачання УНА.

30 – 31 серпня 1903 р. у Полтаві відкрито пам'ятник Іванові Котляревському.

31 серпня 1881 р. народився Іван Омелянович-Павленко, командир групи "Наварія" Галицької армії та Окремої кінної дивізії Армії УНР, генерал-хорунжий, начальник Українського охоронного батальйону №109, художник.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧАСОПИС

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ "НЕЗБОРИМУ НАЦІЮ"

Її редактором є Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині XX століття. Відтак ця газета – про долі Українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, а також про кобзарів, українських письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб "Холодний Яр".

Газета виходить 1 раз на місяць. Ціна – 17.34 грн. на рік.

Передплатний індекс 33545

Редактор
Роман Коваль

Верстка
Євген Коваль

Коректор
Василь Панченко

Інформаційне забезпечення
Микола Владзімірський

Технічний директор
Петро Билина

Адреса для листування та поштових переказів

03049, Київ,
вул. Курська, 20, пом. 14.
Тел./факс: 242-47-38
koval_r@ukr.net
kovalroman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництв, поліграфії та книгорозповсюдження. Серія КБ №325.

Наклад 2500 примірників.
Видруковано 25.07.2013 р.

Засновник
Роман Миколайович Коваль

Допоможіть пізнати історію Визвольної боротьби своїм друзям – передплатіть їм "Незбориму націю"